

Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Zimbabwe 2017–2021

1. Inriktning

Målet för svenskt internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Utvecklings-samarbetet ska ta sin utgångspunkt i principerna om bistånds- och utvecklings-effektivitet liksom i de nya internationella överenskommelser som det internatio-nella samfundet enades om under 2015.¹

Svenskt utvecklings-samarbete med Zimbabwe inom ramen för denna strategi ska bidra till ökad respekt för mänskliga rättigheter, en demokratisk samhällsutveck-ling och stärkande av rättsstatens principer, en jämlik hälsa, en hållbar försörjning samt en miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling. Strategin ska gälla under perioden 2017-2021 och omfattar sammantaget 1500 miljoner kronor.²

¹ Utvecklingsdagordningen ingår Agenda 2030 med 17 globala mål och 169 delmål för hållbar utveckling, slutdokumentet från den tredje internationella konferensen om utvecklingsfinansie-ring (Addis Ababa Action Agenda) och klimatavtalet från Paris.

² Denna strategi styr användningen av medel som anslås under anslagsposten 9 Afrika i regleringsbrev avseende Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida) för respektive budgetår.

Sidas insatser inom ramen för strategin förväntas bidra till:

Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

- Förbättrade förutsättningar för demokratisk samhällsstyrning, minskad korruption, ansvarstagande och ansvarsutkrävande i de offentliga institutionerna.
- Ökad kapacitet i det civila samhället och oberoende media att utföra sina demokratiska och granskande funktioner.
- Stärkta förutsättningar för jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter, med fokus på kvinnor och flickor.

Jämlik hälsa

- Förbättrad tillgång till god hälso- och sjukvård, inklusive stärkt hållbarhet och kapacitet i hälsosystemet, med fokus på kvinnor och barn.
- Ökad tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, framförallt för unga människor.

Försörjning, miljö, klimat och energi

- Förbättrade möjligheter till en hållbar försörjning, med fokus på hållbar livsmedelsförsörjning, produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, särskilt för kvinnor och ungdomar.
- Förbättrad tillgång till förnyelsebar energi som är socialt och miljömässigt hållbar.
- Förbättrad kapacitet hos aktörer att bidra till miljö- och klimatmässig hållbarhet.

2. Landkontext

Zimbabwe är ett låginkomstland som på senare år sett stora försämringar av den utveckling som uppnåddes fram till millennieskiftet. Fattigdomen har ökat drastiskt. Ett allvarligt ekonomiskt läge i kombination med en djup politisk kris dominerad av successionsfrågan, utgör den osäkra och svårförutsägbara kontext i vilken Zimbabwes utvecklingsutmaningar måste ses. Hög fattigdom, ökande osäkerhet vad gäller livsmedelsförsörjningen, bristande demokratisk samhällsstyrning och respekt för mänskliga rättigheter, en svag statsförvaltning, sårbarhet för klimatförändringar, ohållbar användning av naturresurser, djupt rotade patron-klientförhållanden, utbredd korruption och brister avseende jämställdhet, är några av de huvudsakliga utvecklingsutmaningarna. Vissa tecken finns på reformvilja, men det återstår att se vad detta kan innebära i praktiken. Risken för ökad politisk oro, fördjupad ekonomisk nedgång samt ökad fattigdom är stor.

Zimbabwe uppvisar fortsatt betydande brister vad gäller demokratisk samhällsstyrning. Den nya konstitutionen som

antogs 2013 utgör en god grund för förbättringar, men anpassningen av övrig lagstiftning är långsam och ojämn. Respekten för mänskliga rättigheter är fortsatt eftersatt/svag. Oppositionella, aktivister och oberoende media utsätts ofta för kränkningar. Rättsäkerheten brister och straffrihet förekommer samtidigt som statsapparaten och säkerhetssektorn återkommande används för att förtrycka politisk opposition. Yttrandefriheten är satt under tryck och statsägda media dominerar. Decentraliseringen släpar efter. Trots att konstitutionen slår fast jämställdhet som en rättighet och att vissa framsteg gjorts kvarstår stora ojämlikheter mellan könen. Kvinnor är underrepresenterade i beslutspositioner, våld i hemmet och könsrelaterat våld är vanligt förekommande. Många hälsoproblem hos flickor och unga kvinnor är kopplade till frånvaro av respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, därtill förekommer barnäktenskap, sexuella övergrepp, tidiga graviditeter och osäkra aborter.

Fattigdomen har ökat drastiskt de senaste åren och beräknas officiellt

uppgå till cirka 63 procent av befolkningen, varav 76 procent bor på landsbygden. Landets tillväxt är svag. Från att tidigare ha varit en nettoexportör av livsmedel befinner sig Zimbabwe i ett läge där ungefär en tredjedel av landets invånare har problem med livsmedelsförsörjningen, och denna andel väntas stiga då det blir allt svårare för människor att försörja sig.

En misslyckad makroekonomisk politik har urholkat regeringens förmåga att tillhandahålla grundläggande samhällsservice som hälsa, utbildning, vatten och sanitet. Nästan hela statsbudgeten går till offentliganställdas löner, vilket bidrar till statens oförmåga att tillhandahålla grundläggande samhällsservice till hela befolkningen, såsom hälso- och sjukvård. Utbildningsnivån är dock fortsatt hög och Zimbabwe har bland den högsta läs- och skrivkunnigheten i Afrika. Den zimbabwiska diasporan är ansevärd. Många befinner sig i utlandet bl.a. för att tjäna sitt uppehälle. Samtidigt har remitteringar från zimbabwier i utlandet, som många gånger innebär överlevnaden för enskilda familjer, minskat substantiellt till följd av lågkon-

junktur i Sydafrika. Arbetet med att underlätta laglig rörlighet som värnar om migranters rättigheter i SADC-regionen fortgår, men är eftersatt.

Landets ekonomi domineras av gruvdrift och jordbruk men hämmas av bl.a. ineffektivitet, torka och sjunkande världsmarknadspriser på mineraler, vilket bidragit till den låga tillväxten och mycket svåra likviditetsproblem. Jordbruk står för ca: sjuttio procent av befolkningens levebröd och sysselsättningen domineras av informella företag inom jordbruket. Produktiviteten är låg bl.a. till följd av brist på investeringar och ny teknologi. Arbetslösheten och undersysselsättningen är mycket hög och koncentrerad till unga och kvinnor. Huvuddelen av de som arbetar finns inom den informella sektorn. Höga kostnader för produktion, bl.a. till följd av uteblivna reformer, energikris och eftersatt infrastruktur, innebär stora utmaningar för industrin. Utländska investeringar hämmas bl.a. av oklar lagstiftning och den allt svårare korruptionen.

Zimbabwes främsta utmaningar på miljö- och klimatområdet rör ohållbar naturresursanvändning, t.ex. vatten, mark och skog. Det stora beroendet av jordbruket gör inte minst den fattiga landsbygdsbefolkningen sårbar för klimatförändringar och naturkatastrofer, samt spår på miljöutmaningarna. Sårbara grupper som äldre, kvinnor, barn och föräldralösa hushåll påverkas ofta hårdare av klimatförändringar, miljöpåverkan och naturkatastrofer. Motståndskraften är svag på samhälls- såväl som individnivå och riskerar att ytterligare urholka den utveckling som uppnåtts. Landets energikris, som förvärrats av torkan, påverkar såväl hushåll som industrin och tillväxten negativt. Zimbabwes klimatstrategi fokuserar bl.a. på förnybar energi och potentialen för elproduktion från förnybara energikällor och energieffektivisering är stor, men investeringar hämmas av t.ex. uteblivna reformer och det osäkra politiska och ekonomiska läget.

Zimbabwe antog år 2013 en femårig nationell utvecklingsplan som inkluderar förbättrad social service, infrastrukt-

tur, livsmedelsförsörjning och ekonomisk tillväxt. Planen saknar dock struktur för finansiering och koordinering av insatser, liksom ekonomiska förutsättningar för genomförande. Regeringen utarbetar en interimistisk fattigdomsstrategi (I-PRSP), med sikte på en ordinarie strategi 2019.

3. Verksamhet

Sveriges utvecklings-samarbete med Zimbabwe ska ta sin utgångspunkt i och präglas av ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv på utveckling. Rättighetsperspektivet innebär att de mänskliga rättigheterna och demokrati ska ses som grundläggande för utveckling. Ett sådant förhållningssätt innebär ett synliggörande av diskriminerade, exkluderade och marginaliserade individer och grupper före varje insats. Detta så att människor oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion och andra trosuppfattningar, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck ska kunna åtnjuta sina rättigheter. Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att fattiga kvinnors, mäns och barns situation, behov, förutsättningar och prioriteringar ska vara utgångspunkten för fattigdomsbekämpning och för främjandet av en rättvis och hållbar utveckling.

Det svenska utvecklings-samarbetet ska vara ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart liksom jämställt.

Grundvalen för utvecklings-samarbetet är en helhetssyn på människors och samhällets utmaningar, behov och förutsättningar. Den bärande principen är att ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden och processer ska förstås och hanteras i ett integrerat sammanhang. Jämställdhet, kvinnors och flickors egenmakt och rättigheter är ett mål i sig såväl som en förutsättning och ett medel för en hållbar global utveckling. Våld och väpnad konflikt är ett av de största hindren för ekonomisk och social utveckling och utvecklings-samarbetet är en viktig del i det konfliktförebyggande arbetet. Ett miljö- och klimatperspektiv, ett jämställdhetsperspektiv liksom ett konfliktperspektiv ska därför systematiskt integreras i det svenska utvecklings-samarbetet med Zimbabwe.

Utvecklings-samarbetet ska fokusera på de allra fattigaste och mest sårbara människorna och hushållen. De internationellt överenskomna principerna om bistånds- och utvecklingseffektivitet ska tillämpas och anpassas till den specifika kontexten i Zimbabwe.

Huvudansvaret för ett lands utveckling ligger på samarbetslandets regering och andra nationella aktörer. Ägarskap ses i ett brett, inkluderande perspektiv som förutom statliga aktörer omfattar bland annat relevanta delar av civilsamhället. Utvecklingssamarbetet ska sätta ägarskapet för den egna utvecklingen i centrum. Sverige ska bidra till en sammanhållen och effektiv biståndssamordning i landet, t.ex. genom ett aktivt deltagande i EU:s biståndssamordning och gemensamprogrammering när möjligt.

För att bidra till ökad respekt för mänskliga rättigheter, stärkt demokrati, jämställdhet samt rättsstatens principer ska Sverige främja mer demokratiska och mer effektiva institutioner på lokal, och central nivå i landet. Vid en positiv politisk utveckling och genomförande av reformer kan Sverige överväga stöd till demokratiskt genomförda val. Utvecklingssamarbetet ska även stärka det civila samhället, inklusive oberoende media, genom ökat deltagande, stärkt bevakning och försvar av mänskliga rättigheter, minskad diskriminering, samt förbättrat ansvarsut-

krävande. Det svenska utvecklingssamarbetet ska även öka kvinnors och flickors kunskap om sina rättigheter, inklusive deltagande i politiska processer och ansvarsutkrävande, samt bidra till bättre skydd av utsatta barn. Den nya konstitutionen utgör en viktig utgångspunkt inom området.

Sverige ska bidra till ökad tillgång till grundläggande hälsa och social trygghet i landet, med fokus på kvinnor, barn och unga människor. Utvecklingssamarbetet ska bidra till ökad hållbarhet och kapacitet i hälso- och sjukvårdssystemet att tillhandahålla vård och service, med särskilt fokus på förbättrad och mer jämlik tillgång till god mödra- och barnhälsovård. Sverige ska även bidra till stärkt lagstiftning och tillämpning avseende sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, samt ökad tillgång till sexuella och reproduktiva hälsotjänster, särskilt för unga. Preventivt arbete avseende könsrelaterat våld och stöd till överlevare bör även inkluderas.

Sverige ska bidra till stärkt motståndskraft avseende försörjningsmöjligheter,

med fokus på hållbar livsmedelsförsörjning, produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, särskilt för ungdomar och kvinnor. Sverige ska vidare bidra till hållbart nyttjande av naturresurser, som är en viktig utgångspunkt, liksom stärkta värdekedjor och förbättrad tillgång till förnybar energi och energieffektivisering, för att främja hållbar ekonomisk tillväxt. Svenskt utvecklingssamarbete ska även bidra till en förbättrad kapacitet hos aktörer på nationell och lokal nivå att bidra till miljömässig hållbarhet, ökad motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer, samt förbättrad tillgång till förnybar energi. Verksamheten kan bidra till stärkt kapacitet inom det civila samhället och offentliga institutioner. Förutsättningarna att genomföra landets klimatplan kan därigenom stärkas, liksom möjligheterna att söka och erhålla finansiering ur klimatifonder. Sverige ska även bidra till stärkt motståndskraft hos individ och samhälle att förebygga och hantera stressfaktorer och externa chocker.

Verksamhetens inriktning och den aktuella kontexten styr valet av samarbetspartner och samarbetsformer. Risken för korruption är hög och ska särskilt beaktas i utformningen av utvecklingssamarbetet. Huvudsakliga kanaler för genomförande av Sveriges utvecklingssamarbete i Zimbabwe ska vara det civila samhällets organisationer, samt multilaterala och internationella organisationer. Vid en positiv politisk utveckling kan Sida, efter samråd med UD, överväga ett gradvis ökande samarbete med statliga aktörer, där det bedöms effektivt och strategiskt för strategins genomförande, i syfte att stärka institutionell kapacitet, öka demokratisk insyn och bidra till en effektiv statsförvaltning. Vid en sådan utveckling kan Sida även se över möjligheterna att stödja verksamhet med inriktning på sociala trygghets-system. Samarbetet ska inriktas på reforminriktade krafter som söker nya initiativ, moderna samhällslösningar, samt främjar ökad respekt för mänskliga rättigheter, demokratisering och rättsstatens principer. Samarbete och utbyte mellan zimbabwiska och svenska aktörer kan övervägas som en

del i institutions- och kapacitetsutveckling samt för att bygga relationer bortom biståndet.

Synergier mellan strategins olika områden ska tas tillvara så långt som möjligt. Komplementaritet ska också eftersträvas med andra relevanta strategier, såsom den regionala strategin för Afrika söder om Sahara, den regionala strategin för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, samt strategin för humanitärt bistånd.

I länder som präglas av snabba förändringar och konflikt krävs flexibilitet och tillämpning av ett konfliktkänsligt angreppssätt. Det är av stor vikt att stärka människors och samhällens motståndskraft mot kriser. Mot bakgrund av den rådande situationen i Zimbabwe är utvecklingen svår att förutse. Utvecklingssamarbetet måste därför vara flexibelt och beredskap finnas för att vid behov snabbt ompröva insatser och kunna anpassa dem till nya förutsättningar och den politiska utvecklingen, som fortlöpande ska beaktas. Beredskap ska finnas för strategiska insatser av begränsad

omfattning i avgörande skeden.

Flexibilitet ska finnas för att omfördela biståndet inom och mellan de olika verksamhetsområdena. Mot denna bakgrund är samråd mellan Sida och UD viktigt.

Formerna för uppföljning framgår av regeringens riktlinjer för strategier. Utvärderingar ska ses som en integrerad del i den löpande uppföljningen och genomföras vid behov. Olika metoder för resultatuppföljning ska användas, med såväl kvalitativ som kvantitativ resultatinformation. En balans mellan kortsiktiga och långsiktiga resultat i insatsportföljen, som säkerställer att biståndet bidrar till en rättvis och hållbar utveckling, bör eftersträvas.

Regeringskansliet

Växel: 08-405 10 00

Besöksadress: Mäster Samuelsgatan 70
Stockholm